

**Poetická práce s jazykem, laskavý humor, bezbřehá fantazie i skrytá moudrost a především velké vypravěčské umění řadí Miloše Kratochvíla ke klasikům české dětské literatury, jakými byli Václav Čtvrtek, František Nepil a další...“
Tak Vaši tvorbu hodnotí kritici. Těší Vás toto srovnání?**

„Těší. Ale upřímně: Větší radost mám, když si něco takového přečtu od čtenářů. Pro ně knížky píšu. Když čtu recenze na knížky – ne jenom na své, ale všeobecně – mám často dojem, že je mezi literárními kritiky dost exhibicionistů, co považují těch svých čtyřicet řádek za podstatnější, než je recenzovaná knížka.“

Jste známý především jako autor tvorby pro děti. Cesta k ní ale byla trochu krkolomná. Nejprve jste totiž vystudoval střední školu potravinářsko-technologickou. Čím jste se měl původně stát?

„Možná sládkem. Studoval jsem výrobu piva a lihu. Ale do žádného pivovaru jsem po maturitě nenastoupil ani na den! Už na průmyslovce jsem začal psát. Nejvíce básničky. Tiskli mi je v novinách a časopisech, měl jsem pořad ve Viole, a hlavně jsem se dostal v Československém rozhlasu do party kolem režiséra Jana Fukse. Motali jsme se kolem tehdy populárního Mikrofóra, měli jsme svůj pořad Fronta na písničku. Začínal jsem tam vedle Jana Cimického, Karla Kryla, Bohdana Mikoláška, Petra Novotného nebo Jana Buriana a čím dál víc jsem si přál žít se psaním. Maturitu jsem stíhal jen taktak s odřenýma ušima a bylo jasné, že pivovarům pomůžu nanejvýš jako konzument finálního produktu.“

Pak následovala Filozofická fakulta a katedra žurnalistiky. Tu jste ale nedokončil. Kdy a proč jste se rozhodl se studiem seknout?

„Takhle se to o mně píše, ale bylo to jinak. Žádná filozofická fakulta! Po patáliích na průmyslovce mi naši sdělili, že na nějaká má další studia už nemají nervy, a hned v srpnu jsem rukoval na dva roky na vojnu. Věřili, že mě posedlost psaním pustí, přestanu blouznit o volné noze a najdu si nějaké normální zaměstnání. Na vojně jsem byl v letech 1967-68. Asi jsem jako voják za moc nestál, když jsem v srpnu 68 dopustil, aby nás okupovali Rusové. Po návratu do civilu jsem se snažil udržet na volné noze, ale posrpnový režim tyhle lidi neměl rád a nějak jsem se žít musel. Stal jsem se úředníkem v lázeňské společnosti Balnea. Rovnal jsem do regálů propagační letáčky a lepil na ně čísla. Vydrželi to tam se mnou jen měsíc. A to jsem z toho měl tři dny volna na svatbu! Pak jsem dostal nabídku psát o sportu. Přes Otu Pavla jsem se dostal do Obrany lidu, kde byl Otův brácha Jirka vedoucím sportovní rubriky. Po roce a půl jsem přešel do tehdy slavného týdeníku Stadion. Až tam mě po osmi letech donutili studovat fakultu žurnalistiky UK. Měl jsem na vybranou: žurnalistika nebo VUML (Večerní univerzita marxismu-leninismu)...“

Deset let jste pracoval jako redaktor sportovního týdeníku Stadion. Pak jste se v roce 1980 rozhodl dát sportu vale a jít „na volnou nohu“? To bylo na svou dobu dost odvážné rozhodnutí, ne?

„Bylo, ale jsou situace, kdy vám nic jiného než odvaha nezbyvá. Na novinářské fakultě jsem vydržel rok poslouchat dějiny dělnického hnutí, a učit se, že redaktor Rudého práva soudruh Švadlena psal své články špačkem tesařské tužky. Dál to nešlo. Takové „vzdělání“ jsem k životu nepotřeboval. Dal jsem výpověď ve škole i ve Stadionu. Rok před tím mi vyšla první knížka Svědek v bílé tmě se sportovním námětem a televize si ode mě objednala seriál pro děti o různých sportech. Dokázal jsem, že umím napsat i knížku a hlavně scénář. V tom byla naděje, jak se na volné noze uživit.“

Takže k tvorbě pro děti jste se dostal přes sport.

„Ano, ale víc už jsem o sportu nenapsal vůbec nic, i když mám sport rád. Sport je nejhezčí v reálu. To jsem poznal i jako volejbalista Sparty i jako fotbalista SK Kazín B ☺

Pro Československou televizi jste napsal desítky scénářů. Kterou z vašich pohádek máte nejradši a proč?

„Když řeknu, že tu skoro nejstarší – Taneček přes dvě pekla – tak je v tom výběru asi dost sentimentu. Cítil jsem, že jsem Tanečkem aspoň trochu splatil svým dcerám dluh, protože jsem jim nikdy žádné pohádky nečetl. Jako reportér Stadionu jsem byl věčně někde v trapu, a pak jsem je vzal na natáčení Tanečku a ony kulily oči, že v jejich tátovi je pohádkářská duše. Video jsme tehdy neměli, tak si holky tu pohádku nahrály jako rozhlasovku na kazeťák a pouštěly si ji kolem dokola, až ji uměly slovo od slova.“

Účastnil jste se někdy i natáčení?

„Chodil jsem skoro na všechna natáčení. Hlavně ale na první čtené zkoušky, kdy se herci do rolí dostávají a bavili jsme se o tom, jak to cítím já a jak to vidí oni. Tehdy to byl úplně jiný způsob práce. Inscenace se na Kavčích horách nazkoušela jako divadlo, pak se vymyslel pohyb mezi kamerami v jednotlivých prostředích s náznakem kulis a teprve potom se šlo do studia, kde se to za čtyři dny natočilo.“

Nemáte nějakou konkrétní vzpomínku?

„Když se točí pohádka s dětmi, je to často horor. Pro natáčení se nevybírají děti klidné a vzorné, natáčení vydrží jen děti nabitě energií, ze kterých se po hodinách na place nestanou leklé ryby. My jsme měli takového neúnavného borečka v cyklu Slané pohádky. Točila se poslední klapka, Dáša Veškrnová už měla nastartované auto před Kavkami, aby stihla představení v divadle, a jak všechny popoháněla, tomu klukovi se to nelíbilo, odněkud z papundeklových kulis vytáhl hřebík a píchnul Dášu do zadku. Té ruply nervy a pleskla mu facku. Ne velkou. Takovou maminkovskou. Ale kluk se rozbřečel, jako by mu ji natáhl Sylvester Stallone. Od pláče mu opuchly oči, vypadalo to, že to nedotočíme. Musel se maličko změnit konec. Natočili jsme zvlášť Dášu a čekali jsme, až kluk splaskne.“

Přispíval jste rovněž do Mateřídoušky, Sluníčka. Pro děti píšete básničky, písničky, pohádky... Říká se, že děti jsou náročné publikum. Platí to i pro čtenáře?

„Netroufám si posoudit, jestli jsou děti náročnější. Je ale pravda, že je spousta dospělých čtenářů, co dokážou přečíst všechno. Možná si řeknou: Když jsem si tu knížku koupil, tak ji přece dočtu. Dítě je vybíravější. Jakmile ho knížka začne nudit, odloží ji. Dětského čtenář je třeba zaujmout od prvního odstavce a držet ho pořád v napětí nebo ve zvědavosti, že se stane něco legračního. Poznal jsem to i na besedách. Stačí pozdravit: Dobrý den, děti! a na dvou třetinách třídy vidíte, jak si říkají: A jéje, zase jeden strejda nás přišel poučovat! Děti nemají rádi, když jim říkáte děti. Nikdy jsem si na besedě nedovolil říct, že se budeme bavit o té a té knížce. Tahám s sebou skoro všechny a nechám je vybrat, o které si chtějí popovídat. Přes ty, co znají, se pak samy začnou ptát na ty nové. Já jsem na té besedě pro své čtenářičky, ne že tam jsou oni pro mě!“

Jedním z vašich nejúspěšnějších a oceňovaných děl je série Pachatelé dobrých skutků. O hodných uličnících, co „páchají“ dobré skutky. Kde jste se inspiroval?

„Mám radost, že jste Součka a Fialku, hlavní postavy pentalogie Pachatelé dobrých skutků, nazvala „hodnými uličníky“. Vadí mi označování za rošťáky a podobně. Oni nikdy neudělali nic se špatným úmyslem, jen to dost často špatně dopadlo, jak se tak klukům stává. Přesně takoví jsme byli my kluci z Plácku! Plácek se říkalo tomu mrňavému prostranstvíčku, přes které přecházíte, když jdete z dolnomokropeské strany na železniční most. Tam jsme vyrůstali. Bylo nás pět. Takhle jsem to pochopitelně nemohl použít, když to dávno přede mnou napsal Karel Poláček. Skromně jsem tedy vyprávění zúžil na dva kluky, ale dobrodružné duše mají po nás pěti. Bylo to bezvadné kamarádství a prožili jsme úžasné věci... Třeba jednu zimu někdo vykrádal na osadě Slunečná chaty. Přes noc napadl sníh, tak jsme šli do osady hledat stopy toho lupiče. Stopy jsme nenašli, zato nás vystopovali policajti. Zatkli nás, protože podle jejich pátrání měl pachatel na nohou pohorky, a my je měli taky. Snažili jsme se jim vysvětlit, že v pohorkách chodí každý, protože žádné jiné zimní boty v obchodě nejsou. Moc nám to nepomohlo. Museli si nás na VB vyzvednout rodiče... Vidíte, třeba tenhle dobrý skutek se mi do Pachatelů ani nevěšel.“

I do dětských knih se snažíte dostat vážná témata.

„Platí, že i ta nejveselejší knížka musí něco řešit. Něco důležitého, podstatného. Píšu ji proto, abych vyslovil svůj názor a otevřel nějaké téma k zamyšlení. Pachatelé dobrých skutků jsou o ceně kamarádství, Modrý Pořouch je o neviditelných rozkmořidlech, která nám skáčou za krk a popichují nás k povýšenosti, neskromnosti, závidi a o tom, jak by bylo dobré je poznat i bez kouzelných brýlí a zbavit se jich, protože věřím, že v jádru nejsme zlí. Jedna z mých posledních knížek Prázdniny blbce číslo 13 začíná mottem: *Dokud nebudou známkování i učitelé a my všichni dospělí, nemají známky na vysvědčení nijak zvlášť objektivní hodnotu...* No

řekněte, jakou vypovídací hodnotu má trojka od učitele, který by možná za své pedagogické schopnosti zasloužil čtyřku? Proč rodiče trestají své dítě za trojku, když oni sami ani zdaleka nejsou rodiči na jedničku? – Je to jen proto, že děti ve škole to dostanou od jedné do pěti černé na bílém, kdežto nám, dospělým, to nikdo takhle natvrdo vyčíslené nedá.“

V knize Zajatci stříbrného slunce jste si vybral problém počítačových her.

Proč?

„Nesnáším násilí, a proto nemám počítačové střílečky rád. Nikdo by se neměl učit spoléhat na to, že má tři nebo deset životů. Život je něco, o co by se nemělo hrát. O tom ta knížka je... Dali mi za to Zlatou stuhu, někteří rodiče mi poděkovali, že bylo potřeba tohle téma otevřít, ale dost rodičů se do mě pustilo, že je to drsné, že to není knížka pro děti a ještěže to jejich Pepíčkoví nekoupili, protože by z toho mohl mít tik... A Pepíčkové jim doma řvou nadšením, kolik lidí za odpoledne na počítači postříleli, a to jim drsné nepřipadá, protože je to jenom hra!“

Jaká další témata Vás pálí?

„Fanatismus, tupé přejímání názorů, které se nám někdo snaží nacpat do hlavy, věřit všelijakým prostředníkům radši, než o všem sám popřemýšlet. Na přelomu listopadu a prosince mi o těchto věcech vyjde knížka Trpaslíci, Prasněhurka, děda a já. Odehrává se v Horních Mokropsech.“

Na kontě máte i večerníčkovský seriál Čaroděj z nafukovacího stromu.

Večerničky jsou českou raritou. V čem je jejich tvorba jiná?

„Upřímně přiznám, že se tímhle večerníčkem moc nechlubím. Napsal jsem stejnojmennou knížku a televize mě oslovila, abych ji přepsal pro večerničky. Kámen úrazu byl ale v tom, že ve večerníčku je každý díl uzavřeným příběhem, kdežto Čaroděj pokračoval jako seriál. V seriálu musíte na začátku každého dílu stručně zopakovat, co se už událo, a to zabere ze stopáže sedmi minut skoro dvě, takže to bylo takové překotné. Večerníček musí být cyklus, ne seriál. To jsem poznal, ale není mi to už nic platné, protože se žádný psát nechystám.“

Sám jste kdysi řekl, že vaši čerti a strašidláci všeho druhu nikdy nebyli zlí.

Jenom hloupí, nafoukaní, něčím zpitomělí. Proč?

„Mým guru byl Josef Lada. Od něj jsem se učil laskavosti a shovívavosti. Jako malý kluk jsem si nechal udělat razítko se jménem a vytiskl jsem si ho do knížky Bubáci a hastrmani, aby mi ji všichni, kterým jsem ji půjčoval, museli vrátit. Nikdo mi ji neukradl. Razítko mělo už tenkrát letech svou váhu! V téhle knížce se mi líbilo, jak lidi ze vsi se strašidly hezky sousedsky vycházeli, že i strašit a trestat se dá s rozumem a není potřeba to s tím přehánět. Panu Ladovi jsem za to připsal knížku Rybáři a hastrmani. Ale vděčím mu ještě za skvostné kulisy k pohádce Hrátky s čertem. Když jsem začal psát pohádky pro televizi, neměl jsem touhu udělat kdovíjakou velkopodívanou, ale něco tak hezky českého jako jsou Hrátky, a vůbec mi

nevadilo psát studiové pohádky, kde si Pepa Dvořák jako vodník nemohl sednout na vrbu, protože byla papundeklová.“

Za svou literární i televizní tvorbu získal řadu ocenění, které Vás nejvíc těší?

„Jo, nějaké ceny jsem dostal, ale v mé pracovně žádnou nevidíte, protože se všechny vešly do jednoho šuplíku. Jsou papírové. Papír asi ke spisovatelům patří. Takže se pochlubím aspoň některými: dvakrát jsem dostal Zlatou stuhu za nejlepší knížku pro děti (Modrý Poťouch, Zajatci stříbrného slunce), dvakrát Bílou vránu knihovny v Mnichově (Strašibraši, Pes nám spadla) a moc si vážím, že mě čtenáři a knihovnice pasovali na rytíře Řádu krásného slova. Když jsem se stal rytířem, dcery mi koupily meč. Kopii meče rytíře Ivanhoea, mého oblíbeného dětského hrdiny z knihy Waltera Scotta.“

Podílel jste se rovněž na scénářích pro Kouzelnou školku a dětmi oblíbeného Františka. Funguje tato spolupráce dál?

„Pár let jsem scénáře pro Kouzelnou školku psal. Na volné noze je dobré mít nějakou možnost pravidelného příjmu, tak jsem nabídku televize uvítal. Ale byla to dřina. Loutka Františka má hodně omezené možnosti pohybu, navíc je v jednom prostředí. Po napsání asi dvou set dílů mě František tak odrovnal, že jsem si už nezapálil ani františka na Vánoce!“

Vaše Františkova velká kniha pohádek měla velký úspěch. V čem podle Vás tkví její oblíbenost a oblíbenost Františka obecně?

„Když František začínal, byl možná první televizní interaktivní postavičkou pro tuhle věkovou kategorii. Děti mu psaly, kreslily, opravdu s ním kamarádily. Je ale potřeba dodat, že všichni kolem Kouzelné školky to dělali s velkým nasazením a s láskou. Teď už je pořadů pro děti na různých kanálech spousta, děti od počítačů už možná chtějí akčnější podívanou... Nevím, jak se s tím František vyrovnává. Dlouho jsem s ním nemluvil ☺

Máte dvě dospělé dcery a vnoučata. Bývají prvními čtenáři vašich děl? Inspirují vás nějak?

„Při psaní scénářů jsem si tu a tam vypůjčil něco od dcer, do knížek nějaké názory od vnoučat. Abych měl co umravňovat... Pokud jde o čtení rukopisu, mým prvním čtenářem je už dlouho nakladatelská redaktorka. Rodina dostává až hotovou knížku. Kdysi jsem dával rukopis číst manželce. Ale pak jsme si jednou s Michalem Vieweghem vyprávěli, jak jsme oba zažili to nejstrašnější, co se může autorovi stát: Manželka leží vedle vás v posteli, drží listy vašeho rukopisu, vy ležíte vedle, předstíráte, že si taky čtete, ale sledujete jen, jak čte žena, odhadujete, na které je stránce, že teď už měla být na straně třináct, kde jsou dva senzační fóry, u kterých musí vyprsknout smíchy, a ona nic. A za tři minuty zase nic, tak se k ní zděšeně otočíte, proč ty fóry nefungují – a ona spí! – Tak tohle už nechci nikdy zažít.“

Dočetla jsem se, že jste rodák z Prahy. Jak a kdy jste se tedy dostal do Černošic a jak se vám tu žije?

„Já se v Praze na Vyšehradě jenom narodil. Za čtyři dny jsem už zase s maminkou šupajdil zpátky do Mokropes, do domu, který tu postavil můj děda jako chalupu číslo 42. Děda sem přišel za babičkou z Horních Mokropes, babička i prababička byly místní, ty se tu i narodily, takže já tu mám kořeny pořádně hluboko.“

V červnu chystáte v černošické knihovně křest Vaší nejnovější knihy Nevěřte slepicím? O čem a pro koho bude?

„Po knížkách Pes nám spadla a Kouká roura na kocoura, které byly výběrem nejlepších básniček z pěti starších sbírek, jsem sebral nové básničky, říkadla, hříčky a fóry. Ilustrace k nim udělala opět Eva Sýkorová –Pekárková a bude zase pro každého, kdo má rád hraní se slovy, bláznivé nápady a taky třeba tvrzení, nad kterými by stálo za to se zamyslet.“

Kdysi jste řekl: Pozor na obezitu platí i pro knížky. Takže románu se od vás nikdy nedočkáme?

„Tlusté knížky se ode mě stoprocentně nedočkáte. I kdybych dokázal napsat něco jako Vojna a mír, tak by to nikdy nevyšlo, protože bych to při korekturách nestihl přečíst! Jsem částečný dyslektik a čtu si každé slovo v duchu jako prvňáček. Proto píšu útlé knížky. Ale s tím románem pozor! To nemůžu vyloučit. Jak mám jen to pivovarské vzdělání, tak nepoznám, co píšu. To se dozvídám až na besedách, které moderuje nějaký literární odborník. Na pedagogické fakultě jsem se třeba dozvěděl, že má knížka Strašibraši je pohádkový román, zatímco Pachatelé dobrých skutků jsou příběhovou literaturou. Mně je to jedno (a myslím, že čtenářům také), já všude říkám, že píšu knížky. Věřím, že platí jediné rozdělení: jestli je knížka dobrá nebo špatná. O víc nejde.“

Na závěr si vypůjčím jeden Váš citát: „Pro mě je hrůzou nedostatek slušnosti, arogance, zbedněnost a další dračí hlavy hlouposti. Ty se snažím zesměšnit...“ Současná situace Vám pro to nabízí široké pole působnosti. Nechystáte se teď vydat něco pro dospělé?

„Ne. Jsem ve věku, kdy už je skoro směšné dělat si velké plány. Nápady už nechodí tak štědře, jako dřív. Přiznám se, že se tím dost trápím. Nejradši bych psal pořád, protože je to můj největší koníček. Jirka Žáček mi nedávno říkal: Mně netrápí ani tak to, co už nenapíšu, ale to, co už nestihnu přečíst. – K takové moudrosti jsem ještě nedospěl. Nádherných knih už bylo opravdu napsáno moc a moc...“